YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
14 päivänä heinäkuuta 1998 *

Asiassa C-385/96,

jonka Amtsgericht Aachen (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa, jossa vastaajana on

Hermann Josef Goerres,

ennakkoratkaisun kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/112/ETY (EYVL 1979 L 33, s. 1) 14 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Gulmann sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward (esittelevä tuomari), J.-P. Puissochet ja L. Sevón,

julkisasiamies: G. Cosmas,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Belgian hallitus, asiamiehenään ulkoasiain-, ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöministeriön oikeudellisen osaston hallintopäällikkö Jan Devadder,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston jaostopäällikkö Catherine de Salins ja saman osaston lähetystöneuvos Régine Loosli-Surrans,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään liittovaltion ulkoasiainministeriön suurlähettiläs Franz Cede,

— Ruotsin hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön ulkomaankauppaosaston oikeudellisen yksikön päällikkö Lotty Nordling,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Claudia Schmidt,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan H. Goerresin, edustajanaan asianajaja Stefan Gehrold, Dinklage, Ranskan hallituksen, asiamiehenään Régine Loosli-Surrans, ja komission, asiamiehenään Claudia Schmidt, 10.12.1997 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.2.1998 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Amtsgericht Aachen on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 6.11.1996 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 28.11.1996, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/112/ETY (EYVL 1979 L 33, s. 1; jäljempänä direktiivi) 14 artiklan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty Oberkreisdirektor des Kreises Aachenin (Aachenin hallintopiirin johtaja; jäljempänä Oberkreisdirektor) H. Goerresia vastaan vireillepanemassa rikosoikeudenkäynnissä, jossa tätä syytetään siitä, että hän on pitänyt Saksassa sijaitsevassa liikkeessään kaupan erilaisia elintarvikkeita, joissa on ainoastaan ranskan-, italian- tai englanninkieliset merkinnät eikä saksankielisiä merkintöjä, ja rikkonut siten *Verordnung über die Kennzeichnung von Lebensmitteln*in (elintarvikkeiden merkinnöistä annettu asetus; jäljempänä LMKV) 3 §:n 3 momenttia.

Saksan oikeuden säännökset

3 LMKV:n 3 §:n 3 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan muun muassa valmistajan nimi tai toiminimi ja osoite, luettelo tuotteen ainesosista tai viimeinen käyttöpäivä on mainittava "valmispakkauksessa tai siihen kiinnitetyissä pakkausmerkinnöissä saksan kielellä siten, että ne ovat helposti ymmärrettävissä ja selvästi luettavissa selvästi näkyvässä paikassa, josta niitä ei voida poistaa". Saman momen-

tin toisen virkkeen mukaan nämä maininnat "voivat olla myös muulla helposti ymmärrettävällä kielellä, jos tästä ei aiheudu vahinkoa kuluttajien tiedonsaannin kannalta".

4 LMKV:n 3 §:n 3 momentin toinen virke lisättiin asetukseen vuonna 1992, jotta pakkausmerkinnät voidaan tehdä "saksan kielellä tai muulla helposti ymmärrettävällä kielellä" (ks. tältä osin LMKV:n muutoksia koskevat Saksan hallituksen perustelut Bundesratsdrucksachessa nro 563/92, 14.8.1992, s. 11).

Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan pääasian tosiseikat

5 H. Goerres pitää elintarvikeliikettä Aachenin lähellä sijaitsevassa Eschweilerissa. Hän tarjosi 13.1.1995 liikkeessään myytäväksi tuotteita, joissa ei ollut saksankielisiä pakkausmerkintöjä vaan ainoastaan ranskan-, italian- tai englanninkieliset merkinnät. Kyse oli muun muassa seuraavista tuotteista: "Fanta orange, soda au jus d'orange" (merkinnät ranskaksi), "Corn Flakes" (merkinnät italiaksi ja ranskaksi), "I Pelati Di San Marzano — il Vero Gusto del Pomodoro" (merkinnät italiaksi), "Pasta sauce with olives and capers" (merkinnät englanniksi).

6 Oberkreisdirektor määräsi 6.7.1995 H. Goerresille 2 000 Saksan markan (DEM) suuruisen hallinnollisen sakon LMKV:n 3 §:n 3 momentin rikkomisesta.

7 H. Goerres valitti tästä päätöksestä Amtsgericht Aacheniin. Hän vetosi professori Meinhard Hilfin 14.7.1994 laatimaan Hampurin yliopiston oikeudelliseen asiantuntijalausuntoon ja väitti, ettei pakkausmerkinnöissä voida velvoittaa käyttämään

tiettyä kieltä, että riidanalaisen direktiivin 14 artiklan mukaan ratkaiseva edellytys on pakkausmerkintöjen ymmärrettävyys ja että jos kyse on kuluttajien hyvin tuntemista tuotteista, vieraskielisten pakkausmerkintöjen käyttäminen ei aiheuta vahinkoa kuluttajan tiedonsaantitarpeelle. Lisäksi hän väitti asettaneensa liikkeeseensä kyseisten tuotteiden myyntipaikkaan erillisiä julisteita, tauluja tai kylttejä (Zusatzschilder), joissa oli vaadittavat merkinnät saksan kielellä.

Direktiivin säännökset

8 Direktiivin 14 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan jäsenvaltioiden on oltava säätämättä tarkempia vaatimuksia tavasta, jolla 3 artiklassa ja 4 artiklan 2 kohdassa säädetyt tiedot on ilmoitettava, kuin siitä 3—11 artiklassa jo säädetään.

9 Direktiivin 14 artiklan toisen kohdan mukaan "[j]äsenvaltioiden on kuitenkin varmistuttava siitä, että elintarvikkeen myynti niiden alueella on kiellettyä, jos 3 artiklassa ja 4 artiklan 2 kohdassa säädettyjä tietoja ei ole ilmoitettu kielellä, jota ostaja helposti ymmärtää, jollei muihin toimenpiteisiin ole ryhdytty ostajan tiedonsaannin varmistamiseksi. Tämä säännös ei estä ilmoittamasta edellä tarkoitettuja tietoja usealla kielellä."

10 Direktiivin 3 artiklassa luetellaan pakolliset tiedot, jotka on pääsääntöisesti merkittävä elintarvikkeisiin ja jotka ovat: nimi, jolla tuote myydään; luettelo ainesosista; nettomäärä; vähimmäissäilyvyyspäivämäärä; erityiset säilytys- ja käyttöolosuhteet; valmistajan, pakkaajan tai myyjän nimi tai toiminimi ja osoite; elintarvikkeen alkuperä tai lähtöpaikka; ja käyttöohje, jos elintarvikkeen tarkoituksenmukainen käyttö ilman sitä on mahdotonta. Direktiivin 4—14 artiklassa säädetään erityis-

säännöksistä, määritelmistä tai poikkeuksista 3 artiklassa säädettyihin pakollisiin tietoihin.

11 Direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan tiettyjä elintarvikkeita koskevissa yhteisön säännöksissä voidaan vaatia merkintöihin sisällytettäviksi muita tietoja.

12 Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 27.1.1997 direktiivin 79/112/ETY muuttamisesta direktiivin 97/4/EY (EYVL L 43, s. 21). Direktiivin 97/4/EY 1 artiklalla kumotaan riidanalaisen direktiivin 14 artiklan toinen kohta ja korvataan se uudella 13 a artiklalla, jonka mukaan elintarvikkeiden pakkausmerkinnät on esitettävä kuluttajan helposti ymmärtämällä kielellä ja jonka mukaan jäsenvaltiot voivat perustamissopimuksen määräyksiä noudattaen säätää, että direktiivissä edellytetyt pakkausmerkinnät tehdään ainakin yhdellä tai useammalla yhteisön virallisista kielistä.

13 Koska Amtsgericht Aachen oli epävarma direktiivin 14 artiklan tulkinnasta, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Toimiiko kauppias kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun neuvoston direktiivin 79/112/ETY 14 artiklan mukaisesti, kun hän pitää Saksan liittotasavallassa kaupan elintarvikkeita, joiden pakkausmerkinnät on tehty italian, ranskan tai englannin kielellä?

2) Jos vastaus kysymykseen 1 on kieltävä, täyttääkö kauppias kuitenkin neuvoston direktiivin 79/112/ETY 14 artiklassa asetetut edellytykset silloin, kun hän asettaa liikkeessään kyseisten tuotteiden myyntipaikkaan erillisen kyltin (Zusatzschild), jossa on vaadittavat merkinnät saksan kielellä?"

14 Aluksi on todettava, ettei yhteisöjen tuomioistuimella ole perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisessa menettelyssä toimivaltaa soveltaa yhteisön oikeussääntöjä tiettyyn yksittäistapaukseen. Se voi kuitenkin esittää kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, jotka saattavat auttaa kansallista tuomioistuinta sen arvioidessa kansallisten säännöstensä vaikutuksia (ks. mm. asia 37/86, Coenen, tuomio 24.9.1987, Kok. 1987, s. 3589, 8 kohta).

15 Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan pääasian asiakirja-aineistosta ilmenevien seikkojen perusteella kansallinen tuomioistuin kysyy siten ensimmäisellä kysymyksellään sisällöllisesti sitä, onko direktiivin 14 artiklan vastaisena pidettävä kansallista lainsäädäntöä, jossa säädetään tietyn kielen käyttämisestä elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä mutta jossa sallitaan myös muun ostajien helposti ymmärtämän kielen käyttäminen. Toisella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy tämän jälkeen, voidaanko kuluttajan tiedonsaanti turvata siten, että liikkeessä asetetaan kyseisten tuotteiden myyntipaikkaan erillinen kyltti (Zusatzschild), jossa on vaadittavat merkinnät helposti ymmärrettävällä kielellä.

Ensimmäinen kysymys

16 On todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-369/89, Piageme ym., 18.6.1991 antamassaan tuomiossa (Kok. 1991, s. I-2971) katsonut, että ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklan ja direktiivin 14 artiklan vastaisena on pidettävä sitä, että kansallisessa lainsäädännössä velvoitetaan käyttämään yksinomaan tiettyä kieltä elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä eikä anneta mahdollisuutta käyttää muuta ostajien helposti ymmärtämää kieltä tai turvata ostajan tiedonsaanti muilla keinoilla.

17 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-85/94, Piageme ym., 12.10.1995 antamassaan tuomiossa (Kok. 1995, s. I-2955; jäljempänä asia Piageme II) katsonut, että ottaen huomioon direktiivin 14 artiklassa säädetty velvollisuus käyttää kieltä, jota

ostaja helposti ymmärtää, tämän artiklan vastaista on se, että jäsenvaltio velvoittaa käyttämään sen alueen valtakieltä, jolla tuotetta pidetään kaupan, vaikka muun kielen samanaikaista käyttämistä ei kiellettäisikään.

18 Edellä mainituissa asioissa kyseessä olleista lainsäädännöistä poiketen nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on kyse kansallisesta lainsäädännöstä, jossa säädetään tietyn kielen käyttämisestä elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä mutta sallitaan kuitenkin myös vaihtoehtoisesti muun ostajien helposti ymmärtämän kielen käyttäminen. Tällaisella lainsäädännöllä ei aseteta sen ankarampaa velvoitetta kuin velvoite käyttää helposti ymmärrettävää kieltä.

19 Näin ollen tällaista lainsäädäntöä ei ole pidettävä direktiivin 14 artiklan kielivaatimuksia koskevien säännösten vastaisena.

20 Tältä osin on todettava, että on kansallisen tuomioistuimen tehtävänä tutkia kaikkien kuhunkin yksittäistapaukseen liittyvien seikkojen perusteella, ovatko annetut tiedot helposti ymmärrettävissä. Tämä arviointi on tehtävä erikseen kunkin direktiivissä säädetyn pakollisen maininnan osalta, ja siinä on otettava huomioon se, että direktiivin mukaan on mahdollista mainita vaaditut tiedot paitsi kielellä, myös muulla tavalla, kuten piirroksilla, symboleilla tai piktogrammeilla (ks. asia Piageme II, tuomion 27 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

21 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 14 artiklaa on tulkittava siten, ettei sen vastaisena ole pidettävä kansallista lainsäädäntöä, jossa kielivaatimusten osalta säädetään tietyn kielen käyttämisestä elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä mutta jossa sallitaan vaihtoehtoisesti myös muun ostajien helposti ymmärtämän kielen käyttäminen.

Toinen kysymys

22 Toisella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy sisällöllisesti sitä, voidaanko kuluttajan tiedonsaanti turvata siten, että liikkeessä asetetaan kyseisten tuotteiden myyntipaikkaan erillinen kyltti (Zusatzschild), jossa on vaadittavat merkinnät helposti ymmärrettävällä kielellä.

23 Tältä osin riittää, kun todetaan, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Piageme II antamansa tuomion 26 kohdassa katsonut, että kuluttajansuojaa ei voida taata muulla tavalla kuin elintarvikkeen pakkausmerkinnöillä eli esimerkiksi antamalla tietoja myyntipaikalla tai mittavilla tiedotuskampanjoilla.

24 Yhteisöjen tuomioistuin on tehnyt tämän päätelmän sillä perusteella, että direktiivin 14 artiklan tarkoituksena on tiedottaa ja suojata kuluttajia, eikä tätä tavoitetta voida saavuttaa, elleivät he voisi perehtyä kaikkiin direktiivissä edellytettyihin pakollisiin mainintoihin milloin tahansa eli ei ainoastaan tuotetta ostettaessa vaan myös sitä kulutettaessa. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on muistuttanut, että elintarvikkeiden ostaja ei ole välttämättä niiden loppukuluttaja (ks. asia Piageme II, tuomion 23—25 kohta).

25 Näin ollen toiseen kysymykseen on vastattava, että kaikki direktiivissä säädetyt pakolliset maininnat on esitettävä elintarvikkeen pakkausmerkinnöissä sellaisella kielellä, jota kyseisen valtion tai alueen kuluttajat helposti ymmärtävät, tai muulla tavalla, kuten piirroksilla, symboleilla tai piktogrammeilla. Loppukuluttajan tiedonsaannin ja suojan turvaamiseksi ei riitä, että liikkeessä asetetaan kyseisten tuotteiden myyntipaikkaan erillinen kyltti (Zusatzschild).

Oikeudenkäyntikulut

26 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Belgian, Ranskan, Itävallan ja Ruotsin hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Amtsgericht Aachenin 6.11.1996 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/112/ETY 14 artiklaa on tulkittava siten, ettei sen vastaisena ole pidettävä kansallista lainsäädäntöä, jossa kielivaatimusten osalta säädetään tietyn kielen käyttämisestä elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä mutta jossa sallitaan vaihtoehtoisesti myös muun ostajien helposti ymmärtämän kielen käyttäminen.**

2) **Kaikki direktiivissä 79/112/ETY säädetyt pakolliset maininnat on esitettävä elintarvikkeen pakkausmerkinnöissä sellaisella kielellä, jota kyseisen valtion tai alueen kuluttajat helposti ymmärtävät, tai muulla tavalla, kuten piirroksilla, symboleilla tai piktogrammeilla. Loppukuluttajan tiedonsaannin ja**

suojan turvaamiseksi ei riitä, että liikkeessä asetetaan kyseisten tuotteiden myyntipaikkaan erillinen kyltti (Zusatzschild).

Gulmann Moitinho de Almeida Edward

Puissochet Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä heinäkuuta 1998.

R. Grass C. Gulmann

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja